

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR X. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., SOBOTA 28. JULIJA (JULY) 1917. STEV.—NUMBER 176.

Plemenski izgredi v Chesterju, Pa.

TRI OSEBE UBITE, NAD DVAJSET RANJENIH.
V Youngtownu so vojaške straže ubile dva plemenska izgreda.

Pittsburgh, Pa. — Pri plemenskih izgredih v Chesterju, Pa., sta bila ubita dva belopoltnca in en ameriški vojak, več oseb je bilo pa ranjenih.

Zamorci Lucas je ustrelil nekoga McCouna. Brzojavka ne pove, kateri so bili vzroki za uboj, ampak le pravi, da je uboj tako podoben belopoltnemu, da so se oborožili z noži, opeko, samokresi in puškami.

O uboju McCanna pravi brzojavka, da se je McCann in več sto belopoltncev zbralo na nekem prostoru, kjer je stalo enako število zamorcev, ki so drug drugega grozili in dajali vsakovrstna znamenja. Zamorec Charles Lucas je ustrelil samokres in ustrelil McCanna v srce. Zakaj so se zbrali belopoltni in zamorci na nekem prostoru in grozili drug drugemu, ni v brzojavki molči.

Uboj je tako podžgal belopoltnce, da je nastala pravcata bitka, v kateri so rabili raznovrstno orožje.

Lucas je bežal na svoj dom, kjer se je zabarikadiriral in je odjel vse napade, dokler niso zašli hiše. Po polurnem boju se je podal. Zagrabilo ga je pol tuzeta policajev in ga pahnilo na avtomobil, da ga iztrgajo drhali. Sledili so ga v mestno hišo, toda drhal je bila nekaj minut kasneje za njim in je naskočila me-no hišo, da se nasiči krvi.

Policija je skozi zadnja vrata odšla v avtomobil in odšla v okrajno ječo v Media. Drhal se je vrnila proti zamorci in blizu tretje ceste Norrisve ulice se je obnošala med belopoltni in zamorci. Drhal je ustavila cestnozeleznice vozove, potegnila zamorce z avtomobila in jih pretepla.

Policaj James B. Jarrett je bil pretepljen v zamorski naselbini, ko hotel napraviti mir. Pravijo, da je umiril neki zamorec. Od sedme ure pa do polnoči so imeli poulični boji.

Ranjnih je bilo nad dvajset oseb in štirje zamorci so dobili težke poškodbe, da jim najtežje podležejo.

\$2,500,000,000 za 17palčne topove.

TOPOVI SO NAMENJENI ZA OBRAMBO OBREŽJA.

Valed novega vojnega kredita revidirajo vojno predlogo.
Washington, D. C. — Medtem ko vlada odločno zanikuje, da vlada pesimizem med zavezniki, je zakladniški tajnik McAdoo prišel na dan z zahtevo, da po proračunu vojnega tajnika Backerja potrebujejo za razne vojne potrebe \$5.250.000.000.

Okoli \$2,500,000,000 potrebujejo za oboroženje obrežnih trdnjav, ki bodo opremljene s topovi najtežjega kalibra.

V nekaterih krogih se sklepali iz te izjave, da se upravi boji, da zmaga Nemčija na morju in da odpošlje veliko silo proti Ameriki.

Uradniki uprave zanikajo, da zahteva uprava \$2,500,000,000 za obrambo obrežja, ker se boji na pada od strani Nemčije. Vojni tajnik Baker je razložil, da so radi tega potrebni tako visoki izdatki, ker se je treba pripraviti za vse eventualnosti.

Vaota, ki jo zdaj zahtevajo za obrambo obrežja, presega izdatke, ki so jih imeli v 20 letih po španskoameriški vojni z obrambo obrežja. Del te svote pojde za 17 palčne topove, ki so topovi največjega kalibra na svetu in držel lahko od obrežja najmočnejše vojno brodoge.

Nekatere besede mornariškega tajnika Danielsa so dale nekaterim povod, da sklepajo iz njih, da se zavezniki pripravljajo za veliko ofenzivo na morju, katere se udeležijo tudi Združene države.

Daniels je dejal: "Mornariški department zdaj gradi več razruševalcev, kot smo kedaj senjali, da jih lahko zgradimo."

Z načrtom za gradnjo tako hitro, da garantira, da bodo zgrajeni v tako kratkem času, kakor še nikoli prej.

Mornariški tajnik ni iz vojaških razlogov povedal števila razruševalcev, ki jih grade.

Povedal je, da so za sedaj opustili načrt 160 čevljev dolgih ladij, ki so imele služiti za lov na potapljače, tako, da lahko hite povsod z gradnjo razruševalcev. Hiteli pa bodo z gradnjo ladij, ki so 100 čevljev dolge in služijo za lov na potapljače.

Senator Simmons je sklical sejo senatnega finančnega komiteja, da pregleda davčno predlogo. Iz poučenih krogov prihaja vest, da povišajo davčno predlogo za \$400,000,000 do \$500,000,000 davkov, ostalo pa nameravajo kriti z zadolžitvami. Nove postavke bodo do zvišale davčno predlogo na \$2,070,000,000 ali \$2,170,000,000.

Kongresnik Kitchin, ki se je vrnil iz Severne Karoline, pravi, da naj se novi davki krijejo iz nadprofita in dohodnine. To načelo bo prevladalo tudi v zborniški davčni predlogi.

Protidelavska zarota ob Pacifika poka.

PRIZIV ZA NOVO OBRAVNA VO MOONEYJA ULOŽEN.

Obravnava proti Reni Mooneyjevi je prisostvovalo 12 delavskih vodij.

San Francisco, Cal. — Advokati bodo sedaj vložili takoj peticijo za ponovno obravnavo Thomas Mooneyja, soproga Rene Mooneyjeve, katero je porota spoznala za nekrivo pri bombnem napadu na demonstracijo za vojno pripravljanje. Oprostitev Rene Mooneyjeve je bila krepka moralna zaščitnica za protidelavske zarotnike na pacifični obali, ki se niso strahili nobenega sredstva, da ogradijo strokovno organizirane delavce pred svetom kot nevarne dinardtarde.

Maxwell McNutt, glavni advokat pri obravnavi Rene Mooneyjeve, je izjavil, da je sedanja obravnava dokazala, da Mooney ni bil v zvezi z bombnim napadom dne 22. julija 1916, pri katerem je bilo ubitih deset oseb in štirideset ranjenih.

Hardwick, predsednik porote, je naznanil, da so se porotniki pri 25 glasovanju zedinili na oprostilni pravorek.

Tom O'Connor, adv. na strani obrambe, je izjavil: "Sedaj bomo nadaljevali obtožbo proti Frank C. Oxmanu, glavni prič pri obravnavi Tom Mooneyja, in drugim pričam, da bo vsa zarota odkrita."

Zgodovina obtožbe je sledeča: Dne 22. julija 1916, ko se je zbralo na tisoče ljudi pri demonstraciji na vojno pripravljanje, je počila bomba na vogalu Stuartrve in Marketove ulice, ki je ubila 10 oseb in 40 ranila.

Umora obtoženi so bili: Thomas J. Mooney, tajnik I. W. W. in delavski agitator; mrs. Rena Mooney, učiteljica glazbe; Warren K. Billings, član unije čevljarskih rezačev; Edward Nolan, član unije strojnikov in Izrael eWinberg, šofer avtomobila.

Billings je bil spoznan krivim in obsojen v dosmrtno ječo. Mooney je prišel prihodnji na zadržni klop. Spoznan je bil krivim in obsojen na večala. Mrs. Rena Mooney je prišla tretja na zadržni klop pred porotnike. Obravnava je pričela 21. maja. Odkritja, ki so sledila po obsodbi njene soproga, so povzročila splošno pozornost na obravnavo.

F. E. Rigall iz Grayvilla, Ill., je nekaj dni prej, preden je imel iti Mooney na večala, obdoli F. C. Oxmana, živinorejca iz Oregona, da mu je sugestiral, naj po krivem pričam proti Mooneyju. Oxmana izpoved je igrala glavno vlogo pri obsodbi Mooneyja. Vložen je priziv na prizivno sodišče za novo obravnavo.

Obravnava sta sledili dve poroti. Prva porota je bila "oficijelna", ki je že podala svoj izrek. Ravnotako je ves čas v dvorani bilo navzočih dvanajst delavskih voditeljev, ki so pazno sledili obravnavi od začetka do konca. Ti delavski porotniki izrečejo tudi svoj pravorek.

GOZDNI POŽARI V SEVERO-ZAPADU.

Nelson, B. C. — V neizmerni šumi Kootenay so nastali mnogi požari. Iz države Washington se pa bliža požar mestu Patterson v Britski Kolumbiji. Požari so se pojavili tudi v distriktu jezera Arrow in distriktu Lardo.

LE MALO VOZ ULIČNE ŽELEZNICE VOZI V SPRINGFIELD.

Odsevi k izgonu rudarjev iz Bisbee.

DEPORTACIJA RUDARJEV IN PROFIT V TESNI ZVEZI.

Številke ne lašajo, ampak govore resnico o izkoriščanju rudarjev.

Columbus, N. Mex. — Nekateri kapitalistični dnevniki so prinesli poročilo o Phelps-Dodge Copper kompaniji, ki so zelo ugodno pobarvana za kompanijo in imajo namen prikazati rudarje kot nezadovoljne rovarje, ki so sami zakrivilo deportacijo.

Naj govore podatki sami o kompaniji in citatelj si bo prav lahko napravil sodbo, da so bili rudarji v Bisbee izkoriščani do skrajne meje in da so z njimi ravnali kot s sužnji.

V letu 1916 je Copper Queen Consolidated Mining & Smelting kompanija — podružnica v Douglasu in Bisbee Phelps-Dodgeve organizacije — producirala 187,000,000 funtov bakra. Večina bakra je prišla iz rudnikov v Bisbee. Leto prej so producirali le 133,000,000 funtov bakra. V enem letu se je produkcija pomnožila za 40 odstotkov.

V letu 1916 je povprečno delo za kompanijo 3,650 delavcev, v prejšnjem letu pa 2,850. Število delavcev se je pomnožilo le za 32 odstotkov, ki so producirali 40 odstotkov več bakra kot v prejšnjem letu. To dokazuje, da se je produkcija bolj pomnožila, kot je naraslo število delavcev. V letu 1916 je prišlo na vsakega delavca 50,000 funtov bakra, v prejšnjem letu pa le 47,000. Kaj ne to dokazuje, da kapitalisti pritiskajo na delavce, da naj producirajo več bakra, kot je 47,000 funtov bakra na delavca je zelo visoko število. Ali to še ni zadostovalo! Pritisnili so na delavce, da so producirali po 3,000 funtov bakra več in je produkcija znašala povprečno 50,000 funtov na delavca.

Kaj to pomeni! Vsak delavec v letu 1916 je produciral bogastvo v kosmati vrednosti za \$12,500. Ko so odbili delavsko plačo in še nekatere obratne stroške, je ostalo za delničarje Phelps-Dodge kompanije od vsakega delavca še \$7,500.

Ali nimajo delavci vpričo take produkcije in profita pravico zahtevati mezdo, ki jim jamči, da lahko prehranijo sebe in svoje? Oglejmo si še dobrotornost družbe in na jasnem smo, kako po očiščno je skrbelo družba za svoje delavce.

Od 3000 delavcev je v letu 1916 težko ponesrečilo 265 delavcev, 1,088 je bilo manjših poškodb. Družba ima svojo dobrotornost organizacijo pod imenom "Employees' Benevolent Association", ki je izplačala \$70,000 podpore v letu, h kateri so delavci prispevali \$56,000. Podpore, ki je bila izplačana delavcem, so torej delavci plačali sami, kajti tistih \$14,000 je toliko, kot če kane kaplja na razbeljen kamen.

V letu 1916 je družba imela na vsakem dolarju, ki ga je vložila v podjetje, 32½ odstotkov profita. Leto prej je družba plačala delničarjem dvajsetodstotno dividendo, še leto prej pa 14 odstotno dividendo. Glavnica družbe znaša \$45,000,000, v zadnjih osmih letih je družba izplačala \$60,000,000 na dividendah ali 153 odstotkov od kapitala. Vsak delničar je dobil za vsak dolar \$1.33 v osmih letih.

In ko so rudarji zahtevali majhno povišanje mezde in odpravo zdravniške preiskave, jih je oborožena meščanska drhal na brutalen način odgnala iz Bisbee v interesu družbe.

Ali ni to vnebovpijoča krivica?

RUDARJI V SUNSYDE SO ZASTAVKALI.

Silverton, Colo. — Rudarji v rudniku Sunsyde so ustavili delo in zahtevajo 50 centov povišanja mezde na dan.

Zavezniki so za svetovni in trajni mir.

NJIH GLAVNI CILJ JE PORAZ MILITARIZMA.

Konferenca z dnevnim redom "vojni cilji in mirovni pogoji" se vrši kmalu.

Pariz, 27. julija. — Zavezniki so danes končali konferenco s glasno izjavo, da bodo nadaljevali vojno toliko časa, dokler ne bo premagana oficijelna in militaristična Nemčija. Izjava pravi: "Zavezne velesile, ki so danes tesneje združene kot kdaj prej v obrambi ljudskih pravic, zlasti na balkanskem polotoku, izjavljajo, da ne odlože orožja toliko časa, dokler ne dosežejo cilja, ki je: enkrat za vselej preprečiti ponovitev zločinske agresije, kakršno imajo zdaj na vesti centralne države."

Kakor izjavljajo, so se zavezniki zedinili glede na vprašanja, ki so jih obdelavali na konferenci. Zastopniki prizadetih držav se še snidejo v Londonu, kjer bodo izdelali naredbe.

V kratkem — morda že v septembru — se vrši konferenca zaveznikov, na kateri bodo zopet govorili o vojnih ciljih in mirovnih pogojih. Ta konferenca se bo najbrže vršila vsled pritiska nove Rusije, ki zahteva, da zavezniki sklepajo mir na podlagi protianeksijskega in protidoktrinjskega programa.

London, 27. julija. — V angleški zbornici je večeraj zopet prišlo na površje vprašanje miru in zopet je bilo pokopano. Socialistični poslanec James Ramsay MacDonald je predložil resolucijo, ki izjavlja, da resolucija nemškega dnevnega zbora, zahtevajoča "mir po dogovoru", vsebuje principe, ki jih zastopa Velika Britanija. MacDonaldova resolucija zahteva, da Anglija z ostalimi zaveznicami vred sprejme ruski mirovni program in da je na mirovni konferenci tudi ljudstvo, ne samo diplomati prizadetih viad.

Resolucija je bila poražena s 148 glasovi proti 19. Bivši premier Asquith je pobijal resolucijo v dolgem govoru, rekoč, da nemški parlament sicer lahko izraza voljo in željo naroda, toda storiti ne more ničesar, dokler vlada kajzerjev avtokracija. Zato bi bilo nezmyselno ozirati se na izjave nemškega rajhstata, ki so brez moči — vsaj do zdaj. Mir je najbolj važna reč vsega človeštva, toda le tak mir, ki je nositelj cilja, za katerega se bore ententne države. Anglija pozdravlja vest, da se v kratkem vrši konferenca zaveznikov na visbi revolucionarne Rusije. Revizija mirovnega programa mora prinesiti le dober rezultat. Dva fakta, da se je Rusija otrsela avtokratskega režima in vstop Amerike z vso svojo moralno in materialno silo v svetovni konflikt, ima velik vpliv na svetovno mnenje, kar se tneče pravičnosti naših vojnih ciljev. To pomeni, da imajo zavezniške države na svoji strani ogromno večino demokratičnih narodov.

Jedro Asquithovega govora je bilo, da se mora vojna nadaljevati, dokler niso doseženi slednji cilji: 1.) Padec sedanje nemške vladi in pruske militaristične kaste, 2.) povrnitev vseh teritorijev, ki so jih zasedli Nemci in njihovi zavezniki, 3.) mednarodne garancije za varnost malih narodov v bodočnosti. Druga vprašanja, kot so povračilo za storjeno škodo, razorožitev in spremenitev geografičnih mej, se naj prepuste mirovni konferenci. Ako v tem času nemško ljudstvo ne odpravi svoje avtokratske vlado, bodo zavezniki tudi zahtevali, da se Nemčija demokratizira ali celo da razpade v več avtonomnih držav.

Danes gorko vreme v Illinoisu; severni in severozapadni vetrovi se spremene v južne.

VREME.

Danes gorko vreme v Illinoisu; severni in severozapadni vetrovi se spremene v južne.

Nova ruska revolucija naglo zadušena.

RUSKE ŽENE V "POLKU SMRTI" SO SE ODLIKOVALE.

Kerenski ranjen; irtvoval se je, da ustavi bratsko klanje.

London, 27. jul. — Brzojavka iz Petrograda preko Kodanja pravi, da so v Petrogradu večeraj izbruhnil novi izgredi, da so jih organizirali bolševiki. Vladine čete so pa takoj nastopile z železno pestjo in revolucija je bila zadušena po kratkem, toda vročem boju na ulicah.

Kodanj, 27. jul. — Iz Petrograda poročajo, da so se ženske ponudile za pomorsko službo na bojnih ladjah baltiške flote in Kerenski je sprejel ponudbo.

Ženeva, 27. jul. — List "Azest" v Budapešti javlja na podlagi informacij, ki so jih baje dali ruski ujetniki iz Galicije, da je bil Kerenski te dni hudo ranjen v roko na fronti blizu Brzezanija. Divizija ruske pehote se je začela umikati in ruski artileristi, razkačeni vsled dezertiranja pešev, so namerili na nje svoje topove. V tistem trenutku je pridrvel Kerenski v avtomobilu med topničarje in umikajoče se pešce in posrečilo se mu je vstavi bratsko klanje, toda pri tem ga je po nesreči zadelo krogla iz puške v roko.

Poročevalec "Azesta" javlja tudi, da so avstro-ogrski čete pri Brzezaniju prišle prvič v dotiko z Dalje na 3. str. 1. kol.

ZADNJE VESTI.

Amsterdam, Holandsko, 27. julija. — "Wiener Allgemeine Zeitung" poroča, da je avstrijski cesar Karel komaj ušel ruskim granatam. oK je zajtrkoval blizu nekoga gradiča, so pričele padati v njegovo bližino granate. V začetku ni hotel zapustiti mesta in je šel na neki balkon. Končno je odnehal napram protestom njegovega štaba, in se je umaknil.

(Tako zna šmok poročati o junastvu cesarja. Servilna keatura! Op. ur.)

Pariz, 27. julija. — V četrtek je bila uničena nemška potapljača ob francoskem obrežju, zapadno od Calaisa. Potapljača je naselila in ker se ni mogla osvoboditi, je moštvo odprlo kotel za gazolin in ga zapalilo. Mornarji so odšli na suho, kjer so jih prijeli kot vojne ujetnike.

Sangaj, Kitaj, 27. julija. — Poročevalec dnevnika North China Daily News" poroča, da so znova izbruhnil boji v Cengtu, glavnem mestu province Šečuan, kjer so se sprijele Kveičove in Junanove čete, kdo bo gospodar v provinci. Mesto je v plamenu in ljudstvo beži na vse kraje.

Chicago, Ill., 27. julija. — Če teletniške družbe ne odnehajo in ne priznajo zahtev ogibaličnih čuvajev, tedaj bodo zastavkali ogibališni čuvaji in premikali na 19 železnicah v mestu v soboto zjutraj ob šestih.

Washington, D. C. — "Združena Preša" poroča, da je bilo za nemške in avstrijske čete radi tega "zmaga" lahka v vzhodni Galiciji, ker se je vprla divizija pehote, broječa 16,000 do 20,000 mož in dovolila, da so se nemške in avstrijske čete razgodi podobno in brez boja zajele dvajset milj globoko v rusko fronto, kar je povzročilo, da se je moral general Kornilov umakniti s svojo armado 300,000 mož. Ruski poveljni je takoj vrigel proti zagodi dve diviziji, toda bilo je prepozno.

Konjeniška divizija se je z vso silo vrgla proti sovražniku pri Tarnopolu in ga zadržala za nekaj ur, da se je lahko umaknila pehota in da so uničili skladišča za municijo. Nemci so potem skušali obiti 7. in 8. armado z zgibljem proti jugu, toda ustavile so jih sveže čete.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Ishaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vražajo.

Naročnina: Zedinjene države (inven Chicago) in Canada \$8 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.12 za tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$8 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4635.

Datum v objavi n. pr. (Junija 30-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAKŠEN JE CILJ LAKOMNIKOV?

Po dolgotrajnem in vztrajnem organizatoričnem delu rudarske organizacije U. M. W. of A. je Victor-American Fuel kompanija v državi Colorado podpisala pogodbo z rudarsko organizacijo. Pogodba je bila podpisana za vse rudnike, ki jih kompanija lastuje v državah Colorado, New Mexico in Utah. Veljavna je bila tudi za rudnike, ki jih družba lastuje blizu Gallupa, New Mexico.

Družba je prodala svoje rudnike v državi New Mexico Chino Copper & Mining kompaniji, ki je naznanila, da se ne briga za pogodbo, ki jo je prejšnja družba sklenila z rudarsko organizacijo in izprla je osem sto članov rudarske organizacije.

Postavila jih je na cesto in jim rekla: Zapustite svojo organizacijo, podvrzite se našim ukazom, ako tega ne storite, greste lahko s trebuchom za kruhom.

Odborniki 15 distrikta rudarske organizacije so sklenili, da sprejmejo boj, ki ga jim je vsilila profitalačna družba, ki razume demokracijo tako, da se smejo premogovniški baroni organizirati, rudarjem, ki zanjo garajo, je pa organizacija prepovedana. Seveda bo družba sedaj skušala dobiti rudarje na vzhodu, da pridejo v Gallup, katerega okolica je navadna puščava. Obljubili jim bodo mogoče visoke plače in druge ugodnosti, da uničijo organizacijo.

Seveda je to stara taktika podjetnikov, ki je pa vedno nova za mnoge delavce, ki verjamejo v podjetniške obljube. Podjetnik, ki misli plačati pošteno mezdo in ravnati človeško z delavci, ne bo izprl organiziranih delavcev, temveč jih bo obdržal v delu in sklenil z njimi pogodbo, da dokaže, da v delavcih vidi ljudi, ki imajo pravico do človeške življenja.

Chino Copper & Mining kompanija je z njenim postopanjem direktno izzvala vse strokovno organizirano delavstvo. Njen čin podžiga in ščuva tudi druge podjetnike, naj jo posnemajo v ravnanju z organiziranimi delavci. In to se je zgodilo ob času, ko pravijo, da primanjkuje rudarjev in da je od produkcije premoga odvisna industrija in tudi varnost dežele, ker smo v vojni z Nemčijo.

Tako ravnanje z delavci odpira tudi tistim delavcem oči, ki so bili navadno slepi in gluhi za vse, kar se godi krog njih, da prihajajo do spoznanja, da mnogi lakomni kapitalisti nimajo drugega cilja na svetu, kot izkoriščati druge ljudi in nakupičevati milijone, izsesane iz delavstva in konzumentov.

LASTNIKI LADIJ IN PAROBRODNE DRUŽBE NE IZGUBE CENTA.

Važno je, da pridejo živila pod vladno nadzorstvo, ali nič manj važno ni, da so pod vladnim nadzorstvom vse trgovske ladje in parniki.

Kakor sedaj stoje stvari, lahko lastniki ladij in parobrodne družbe store, kar jim drago. Oborože lahko svoje ladje, kot se jim zdi najpripravnije. Nekteri rabijo sredstva proti potapljačam, drugi zopet ne. Ladje in parnike odpošljejo v tiste luke, ki se njim zde najugodnejše, in se pri tem prav nič ne ozirajo na interese države. Blago in ladje so zavarovane, zato se nekaterim lastnikom ladij ne zdi potrebno, da jih obvarujejo pred neizgubami. Če ladja pripluje v določeno luko, jim prinese profit, če se ladja pogrezne, dobe zavarovalnino. Zgubiti ne morejo centa, pa naj se zgodi z ladjo karkoli.

Tako pa stvar ne more iti dalje. Za vsako pogreznjeno ladjo je treba zgraditi novo, ki stane mnogo dela, ker ladij se ne peče kot kruh.

Kongres mora sprejeti postavbe, da prisili lastnike ladij, da jih opremijo z vsemi obrambnimi sredstvi in varnostnimi napravami, ali pa mora podeliti vladi moč, da jih lahko prevzame. Nacionaliziranje (podržavljenje) trgovskih ladij je še najboljša garancija, da bodo ladje

opremljene z vsemi obrambnimi sredstvi in varnostnimi napravami, kedar odrinejo na morje.

Vsak lastnik ladje je moralno obvezen, da skrbi za varstvo ladje. Toda kapitalisti niso še nikdar dali počenega groša za moralne obveznosti, če niso imeli od njih dobička. In tako je tudi z nekaterimi lastniki ladij, katerim je več za nikel profita kot pa za človeška življenja, dokler ne poseže v stvar kongres in napravi konec profitolovstvu na morju.

Razvijanje industrije v Braziliji.

Kako se razvija industrija v Braziliji in kako se poskuša osvoboditi evropskega tege se razvidi najbolj iz sledečih podatkov. Brezštevilni slučajji nam dokazujejo, da raste blagostanje Brazilije vedno bolj. Brezdomno je, da se je znižala vporaba uvoznih stvari. Kolikor se jih pa importira, so se pa zelo podražile. Veliko stvari je, katere so se podražile za štirikratno prejšnjo ceno, kakor n. pr. premog. Radi tega je ljudstvo oškodovano, ker more za manjšo količino več plačati. Ker pa ljudje manj kupijo tujih izdelkov, se jih tudi veliko manj uvažuje in radi tega trpi tudi država na carini.

Veliko stvari, katere so prej uvažali, so poskusili nadomestiti z domačim pridelkom. Tako n. pr. bombaž. Bombaž so pred vojno uvažali, toda ker se je za časa vojne zelo podražil, so ga začeli doma pridelovati. In ravno tako je tudi z drugimi tkaninami, za katere se je vsa surovina uvažala iz južnejših krajev. Juta, katero se je istotako uvažalo iz južnih krajev, se krije z domačim pridelkom. Ravno tako so začeli pridelovati tudi svilo doma in ustanovili so že nekaj malih tovarn, v katerih se prideluje surova svila. Za izdelovanje jute so prej vso surovino uvažali iz Indije, toda v zadnjem času so jo začeli pridobivati iz neke domače rastline, takozvane "dumede". Dve največji tovarni dobivata še sedaj surovine naravnost iz Indije, toda polagoma opuščajo to, ker je domači pridelavec veliko cenejši.

Kar se tiče volnenih izdelkov, katere so prej uvažali iz Evrope, se izdelki že v veliki meri izdelujejo doma, edina zapreka je pomanjkanje barv, katere so prej dobivali izključno iz Nemčije. Da se tej nepriliki vsaj malo pride v okom, so začeli rabiti v jako veliki meri domače anilne barve, kolikor jih morejo pridobivati doma. Nekaj jih uvažajo tudi iz Zedinjenih držav in drugih evropskih dežel. Ker pa ni velika zaloga teh anilinskih barv, so začeli izdelovati manj barvanih tkanin. Radi pomanjkanja barv je pa nastala v Braziliji druga industrija, in sicer pridobivanje barv iz domačega barvnega lesa in drugih rastlin, katerih je vse polno v braziljskih gozdih.

Tudi v drugih stvareh se trudi Brazilija se oprosti evropskega trga in sicer na premogovnem polju. To je sedaj šele v početku, toda kakor so pokazali prvi poskusi, bo najbrže mogoče z domačim premogom kriti potrebščine. In na podlagi tega bo tudi najbrže mogoče kriti vse potrebščine na barvah.

Kar se tiče lesa, so braziljski pragozdi še popolnoma nedotaknjeni. Toda pri pridobivanju lesa iz braziljskih gozdov je ta težkoča, ker so vse vrste drevja zmesane in ne, kakor je n. pr. v Evropi, kjer je vsaka vrsta drevja ločena od druge. Že sedaj se vedno vse domače potrebščine lesa krijejo z domačim lesom. Pred vojno so uvažali stavbeni les in železniške pragove iz inozemstva, toda ker je pločva zelo neredna in ob enem tudi nevarna, radi česar se je vse zelo podražilo, so začeli doma obdelavati tudi les. Ko bodo izprevideli, da je domač les istotako za rabo, najbrže ne bodo po vojni več uvažali lesa iz inozemstva.

V notranjosti dežele se je pa industrija zelo razvila s pomočjo električnih naprav in sicer na vodno silo. Izrabili so vse vodne moči. Pri tem imajo pa še to prednost, ker se veliko prihrani na kurjavi.

Ker se je inozemski premog zelo podražil, je prisililo to domače učenjake, da so začeli preiskavati domačo zemljo glede premoga. Našli so velike sklade premoga. Kajti Brazilija je še prav malo preiskavana glede premogovnih skladov. V teh zadnjih dveh letih se je ravno na tem polju veliko več

naredilo kot pa prej v 104 letih. Najprej so odkrili premogova polja ob reki Rio Grande do Sul. V zadnjem času so pa še odkrili premogova polja razven ob reki Rio Grande do Sul, Sta., tudi še v Catharina, v Parana, v San Paolo, ob vletoku Amacoon in v Matto Grosso. Pronašli so, da se vsa ta premogovna polja lahko izrabijo. Sedaj je vse ležeče na vladi, da podpira to akcijo in seveda najboljše bi bilo, da prevzame vlada vse v svojo režijo. Kajti kakor hitro bodo kapitalisti prevzeli vse v svoje področje, viada ne bo imela drugega dobička kot ime, da se v Braziliji pridobiva premog in kapitalisti bodo izrabljali delavce po ameriskem receptu. Seveda silijo sedaj braziljski kapitalisti državo, da naj jim pomaga pri odkrivanju premogovnih poljan, ker sami ne marajo riskirati svojega bogastva. Ko bo pa vse končano, da bodo lahko kapitalisti sami izrabljali rudnike in množili svoj kapital, bodo pa pokazali fige vladi. To je že star kapitalistični sistem.

Kar se tiče drugih uvoznih, se tudi skuša otresti tujega uvoza. Tako n. pr. se izdeluje v domači industriji veliko parfumov; čevljarska industrija zelo dobro napreduje in posebno, kar se tiče vkuhanega sadja. Ravnotako se trudijo, da bi v vrvarski industriji bili popolnoma neodvisni od inozemstva.

In najbrže bo ravno ta svetovna vojna marsikatero deželo napravila v gospodarskem oziru neodvisno od inozemstva. In najbrže bo pa pri tem trpela Nemčija, katere je domalega ves svet oskrbovala z različnimi tovarniškimi izdelki in kemikalijami. Prebivalstvo potrebuje te stvari in ker jih ne more dobiti iz inozemstva, radi tega skuša na vse načine si v tem pomagati. In veliko stvari, katere so poprej morali uvažati iz inozemstva, izdelujejo ali pridobivajo doma in pri tem imajo še ta dobiček — kapitalisti ne delavstvo, — ker jih ne stane voznina in ne carina.

Vse neevropske dežele so naj bolj občutile pomanjkanje barvil, kar je nastala vojna. Kajti, ravno kar se tiče kemičnih izdelkov, je bila Nemčija prva, ona je zalagala ves svet in v prvi vrsti kemičnim izdelki in barvili. Toda ker ljudstvo ne more biti brez barvil, so razni učenjaki toliko časa preizkuševali, da bi nadomestili to izgubo, in kakor se čuje se je tudi nekemu ameriskemu kemiku posrečilo dobiti nadomestilo oziroma tvarino, katero se rabila pri izdelovanju barv, da ostanejo stalne. In tako se bo svet počasno popolnoma oprostil uvoza in bo kril svoje potrebščine z lastnimi pridelki in naravnimi zakladi. Kakor se nemški kemiki trudijo, da bi doma pridobivali razne tvari, katere je morala Nemčija uvažati, ravno tako se drugi trudijo, da nadomestijo to, kar so prej uvažali iz Evrope. Za tuje dežele je to še veliko lažje, ker so še skoro vsi naravni zakladi neizčrpani, dočim so naravni zakladi Nemčije že kolikor toliko izčrpani. Tako n. pr. kakor je bilo prej navedeno, premog v Braziliji. Premog je prej uvažala Brazilija najbrže iz Nemčije in sedaj so pa odkrili velike zaklade premoga v domači deželi in krili bodo lahko z njim vse domače potrebščine.

V Združenih državah je isto. Koliko stvari so prej uvažali iz Nemčije, katere sedaj ne morejo posebej še v zadnjem času, odkar obstoji med obema državama vojno stanje. Toda razni kemiki in drugi eksperti se trudijo vedno in vedno, da nadomestijo te stvari, katere so morali prej uvažati. In že veliko so dosegli ravno na polju kemičnih izdelkov. In tako je povsod. Popolnoma gotovo je, da po tej vojni ne bo igrala Nemčija v svetovni trgovini take vloge, kakoršna je pred vojno in ravno tako ne druge države. Vse inozemske države se poskušajo na tem polju emancipirati in to se bo tudi posrečilo v največ slučajih. S pomočjo te vojne si je hotela Nemčija priboriti vso svetovno

trgovino, toda izpadlo bo zanjo ravno nasprotno. Pri njej se ne more vsilil pregovor, ki se glasi: 'Kdor visoko leta, nizko pada.'

Na kraški planoti.

Kdor še ni videl Krasa in njegovih posebnosti, si nihče ne more predstavljati težkoče bojevanja na tem delu evropskega bojišča.

Na tej visoki planoti se povsod vidi apnenec in je po nekaterih krajih pokrit z jako tanko plastjo prsti. In kjer je le količkaj prsti takoj raste trava, zelo revno borovje in drugo grmičevje. Edino v dolinah, ki so podobne kotlom, je nekoliko več prsti naplavljenega, kjer potem pridni Kraševci pridelujejo svoje skromne pridelke. Ti so navadno globoki od deset do petdeset metrov. Tudi sedaj v vojnem času se vsak košček le količkaj rodovitne zemlje obdeluje. V krajih kateri so nevarni vsled sovražnega ognja, obdelujejo vojaki zemljo, drugod pa ljudje, kateri niso hoteli pobegniti pred sovražnikom. Na vsem Krasu jako primanjkuje vode; razven tega je jako ostra klima. V letnem času sonce pripeka jako močno in v južni nezonsna vročina, v zimskem času pa piha kraška burja.

V prvem letu vojne je Avstrija poslala svoje čete v te kraje, katere so imele nalog zadržati prodirajočo veliko italijansko armado. Bili so opremljeni le z najpotrebnejšim, dočim so bile svoje italijanske armade oborožene z vsem orožjem. Poveljniki teh čet so sklenili, kolikor mogoče malo ozmelja prepustiti prodirajočemu sovražniku in postavile so se z neverjetno hrabrostjo v bran množevitnemu sovražniku. Avstrijske čete so bile do malega popolnoma izpostavljene hudemu sovražnemu ognju, kajti v teh skalnatih krajih je nemogoče napraviti kakke strelne järke. Prvo začetno so imele za kamenitimi ograjami, katerih je v teh krajih vse polno. Kajti prebivalci imajo vse svetle dele ograjene s kamenitimi ograjami, da burja ne more tako hitro odnesti rodovitne zemlje, kolikor se jo nahaja v teh krajih. Toda, ko je sovražna granata vdarila v tak zid, je prizadela braniteljem velike izgube, ker je razstrelila vso ograjo in drobci kamena so prizadeli vojakom stranske rane. Te rane so bile še strašnejše kot pa od krogel. Kajti kameni drobci so popolnoma raztrgali del telesa, kamor so zadeli in mali koščki so se zapčili v telo kot šivanke. Doline pa kljub strmim bregovom so dajale le malo zavetja za čete.

Razven tega je pa vladalo velikansko pomanjkanje pitne vode na Krasu. Še sedaj je veliko krajev, kamor morajo donositi vodo možstvo v bojnih črtah le ponoči in sicer na tovarni živini ali pa donosajo zato odločeni oddelki za vojno nesposobna možstva, in to so večinoma starejši možje in ženski spol. Vojaška uprava je zgradila sicer veliko vodovodov po vsem Krasu, toda večina krajev je pa nemogoče položiti vodovodnih cevi, ker bi jih takoj uničilo vsako osredotočeno bombardiranje sovražnika. Kajti radi samega kamena ne morejo dovolj globoko položiti cevi. Radi tega so cevi položene bolj v ozadju bojne gozorišča. Razven tega so pa še pripravljene celi vlaki, kateri so ves čas pripravljene, da pripeljejo pitno vodo vojaštvu v slučajju, da sovražnik razdere kako vodovodno napravo.

Strašni boji v prvem letu vojne so pa povzročili še druge neprilike, katere se otežkočale bojevanje. Kajti veliki kupi mrtvecev pred avstrijsko bojno črto so povzročili velikanski smrad, ker so gnili na soncu. Radi kamenitih tal jih ni bilo mogoče pokopati in avstrijski vojaki jih pa tudi niso mogli spraviti proč, ker so Italijani takoj začeli streljati, kakor hitro se je pokazal kak avstrijski vojak.

Toda kljub temu so avstrijske čete vzdržale napad za napadom in vsak je bil odbit. Ležali so v bojni črti med strašnim smradom, kateri se je vzdigoval od kupov gnijoših teles, brez pitne vode in brez kaknega kritja pred sovražnim ognjem. Radi tega ni čudno, da se je pripetilo veliko slučajev blaznosti.

Toda polagoma so se tudi te razmere zboljšale. Z velikimi napori

je v dotičnih krajih, kjer ni nobenih naravnih podzemeljskih vodil, vojaštvo izdelalo velikanske podzemeljske vodline, naravne pa razširilo, kjer je vsaj vojaštvo, katero ni bilo v bojni črti, imelo varno in pred vsakim tudi najhujšim sovražnim ognjem trdno pribežališče. In ker je ves Kras skoraj popolnoma suh, so tudi v veliki večini te vodline popolnoma suhe in ne vlažne, kakor bi kateri mislil. In ker je v teh pribežališčih vedno enaka temperatura, je radi tega možstvo tudi veliko bolj zdravo kot pa na drugih bojiščih. V več teh vodlinah so pa prišli tudi do dobre pitne vode. Nekateri te vodline so tako prostore, da so dobile cele divizije svoje pribežališče v njih. Opremljene so z vsem potrebnim in zvezane medsebojno z hodniki; imajo več vhodov in izhodov. Tako n. pr. ako sovražne granate zasujejo en izhod, je še drug prost. Take vodline porabijo tudi za skladišča, za kar so še najbolj pripravni, ker so suhe in varne pred vsakim ognjem. Za razsvetljavo rabijo elektriko, ker ne porabi zraka kot pa druga razsvetljava. V ta namen imajo v več krajih zato potrebne stroje.

V zvezi s temi stroji imajo tudi vrtnalne stroje, katere rabijo pri napravi teh podzemeljskih vodlin. Kajti, prej so vrtnali s prostimi stroji na roke, toda ker je to vzelo preveč časa, so si omislili te stroje in na ta način gre delo veliko hitreje od rok.

Za pribežališča iz skladišč porabijo tudi železniške predore, kateri so v bližini bojišča. Ti predori imajo pa še to prednost, da pridejo skozi te lahko velike čete na pomoč in to brez izgub.

Nekateri korni poveljniki se je izrazil, da je v njegovem področju teh podzemeljskih vodlin toliko in tako velike, da ima v njih armada 42.000 moč z vso potrebno opremo pribežališče.

Še do zadnjega časa je bila avstrijska armada na tem bojišču zelo skromno preskrbljena s artilerijo. Ni imela nikakih velikih topov težjega kalibra. Toda kljub temu se trdovalno vstavlja vsem napadom od strani Italije, in ji prizadeta velike in težke izgube. Kraški teren ji največ pripomore k obrambi.

2.000 RUDARJEV SE JE VRNILO NA DELO.

Butte, Mont. — Dva tisoč rudarjev se je vrnilo na delo, ko so rudniški operatorji naznanili, da znaša dnevna mezla \$5.25 in da se mezda proporejčno povisa v povišanjem cene za baker. Izvirnega poročila še ni.

STAVBINSKI DELAVCI OBOJAJO ŽUPANA.

Seattle, Wash. — Zastopniki stavbinskih strokovnih organizacij, ki zastopajo 7.000 organiziranih delavcev, so sprejeli resolucijo v kateri obsojajo župana, da daje policaj, varstvo stavkokazem obenem so tudi izrekli, da prošje splošno stavko iz simpatije, če cestnoželezniška družba ne prama svojim uslužbencem pravico do organizacije.

SLOVENSKE VESTI.

BRATOM IN TRPINOM V WEST MORELANDU.

Apeliram na vsa, ki ste na štrajku in se bojujete za zboljšanje delavskih razmer, ter bodete skoro gotovo v potrebi, da izvolite nekak osrednji odbor in naznanite naslov istega v vseh slovenskih listih, na katerega se bodo lahko pošiljali prispevki.

Društva in soc. klubi države Pennsylvanije se bodo gotovo odzvala, ter prirejala veselice, koncerte i. dr. ter vsem pošiljala podporo.

Mi delamo in hočemo vam pomagati, — vi pa vzdržite. Ako je štrajk enkrat izgubljen — je izgubljen za dolgo časa.

Priznanje organizacije ter plačilo po njeni lestvici, naj bo vaše geslo.

Jože Ambrožič, predsed. nadz. odbora SSPZ.

Chicago, Ill. — Kakor je bilo že poročano se je obstrll rusk John Majben radi tugaovanja po svoji ženi. Podlegel je rani na noč ob polnoči. Pogreb se bo danes ob tretji uri popoldne. Bil je član SSPZ. —

Boj na evropskem bojišču.

(Uredništvo s prve strani)

vojaci, ki tvorijo ta "polke smrti", Avstrijci pripovedujejo, da so se borile z izredno hrabrostjo in protinapadale z veliko ljubečarstvom svojih častnikov...

Nemško poročilo o položaju. Berlin čez London, 27. julija. — Južno od Smorgona je koncentriran ogenj naše artilerije deloma zaprl vrzel v naši fronti, ki k iso jo bili naredili Rusi...

Ljuti boji na zapadni fronti. Pariz, 27. julija. — Nemški kronprinca nikakor noče odnehati od svojih napadov na planine severno od reke Aisne...

Kajzer ima zdrobljeno čeljust. Amsterdam, 27. julija. — "Weser Zeitung" v Bremenu piše, da se po Nemčiji širi govorica o napadu na kajzerja...

Kitchener še živi? London, 27. julija. — Mrs. Parker, sestra lorda Kitchenerja, bivšega vojnega ministra, je izjavila včeraj, da še danes ne veruje, da je Kitchener utonil na križarki Hampshire...

Vohunka obsojena na smrt. Pariz, 27. julija. — Vojno sodišče je obsodilo na smrt zaradi vohunstva gledališko plesalko, ki je znana pod imenom Meta Hari...

Iraka konvencija prelošana. London, 27. julija. — Irška konvencija v Dublinu je včeraj glasovala za odmor do 8. avgusta. Odseki v tem času pripravijo načrt ustave in druge predloge.

Amerikanci — nemški špijoni. Kodanj, 27. julija. — Danska policija je izohala, da je Nemčija dobila v svojo špijonsko službo več ameriških državljanih, ki se nahajajo v švedskih državih...

Razno iz inozemstva. Italijani zahtevajo supremacijo nad Jadranskim morjem. Pariz, 27. julija. — Italija smatra za svoj glavni vojni cilj kontrolo nad Jadranskim morjem...

Grška zahteva Carigrad. Pariz, 27. julija. — Zastopniki Grške, ki so se vdeležili te dni zavezniške konference v Parizu, so baje predložili zahtevo, da dobi Grška Carigrad in Dardanele kot nagrado za svoje prisostvovanje v vojni...

več ustavno monarhijo, v kateri je kraljeva oblast strogo omejena. Grška je pretrgala diplomatske stike s centralnimi državami in danes je aktualno v vojni. Naše čete se že bore na macedonski fronti...

Carranza grozi, da bo zasegel industrije. Mexico City, 27. julija. — Predsednik Carranza je danes izjavil vprično odseka poslancev, da predloži kongresu naredbo za vladno operiranje rudnikov, bombaževnih tovarn in petrolejskih vrelcev...

Idamar, Pa. Prejeli smo obvestilo, da je to ena izmed onih družb, kjer rudarji delajo vseh šest dni v tednu, to pa le, ker imajo vedno dovolj voz na razpolago. Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji...

Ameriške vesti. POLICAJI SE ORGANIZIRAJO. Seattle, Wash. — Za mestne očete v Seattle je nastalo veliko presenečenje, ko so izvedeli, da se policaji organizirajo. Z gibanjem je pričelo šestnajst policajev. Mestni župan je ukazal, da aretirajo teh šestnajst policajev in obtožijo zlorabe uradne moči...

Premogovniški baroni so zalostno pogoreli. Charleston, W. Va. — Premogovniški baroni so zalostno pogoreli, ko so poizkusili izrabiti zakon o vagabundah proti štrajkarjem, ki določa, da mora vsaka moška oseba v starosti od 16. do 60. leta delati najmanj 36 ur v tednu...

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK 538 Penn. Av., Pittsburgh, Pa. Dr. Koler je specializiran v zdravljenju različnih oblik tuberkuloze, ki jo povzročajo bakterije. Zdravljenje poteka s pomočjo zdravilnih snovi, ki jih dobimo iz kamilice in drugih zdravilnih rastlin. Zdravljenje je brez bolečin in ne povzroča nobenih škodljivih učinkov. Zdravljenje je možno tudi doma. Zdravljenje je možno tudi doma. Zdravljenje je možno tudi doma.

In zgodilo se je, da so rudarji zastrajkali. Kompanije so se takoj poslužile tega zakona, da spravijo delavce na kolena. Ko je prišel prvi štrajkujoči rudar pred porotnike, so porotniki rekli: Ni kriv! Prišel je drugi štrajkujoči rudar pred porotnike in porotniki se niso mogli zediniti na pravorek, ker je bilo nekaj kompijskih mož med porotniki. Rudar je bil zopet prost! Sodišče je na to črtalo druge enake obtožbe v sodniškem kolektorju...

ZELEZNA PEST PROTI DELAVCEM. Spokane, Wash. — Vse unijske dvorane v severnem Idaho so zaprte. Povsod aretirajo štrajkarje. Nekateri lastniki hotelov so bili aretirani, ker so oddajali v najem sobe članom I. W. W. in njih hotele so zaprli za kazen. Četeca biznismanov se je sešla s štrajkarji na žagah v Eureka, Mont., in jim grozila s količji, če se ne vrnejo na delo. Podjetniki ne morejo dobiti stav kokozov in zategadelj se najbrž poslužijo železne pesti, da zatro delavsko gibanje za zboljšanje razmer.

SIN JE USTRELIL OČETA. Sac City, Ia. — 16letni Leo Zeigman je navedel kot edini zagovor, ko je bil postavljen pod vleporeto radi umora prve vrste: Oče je prevečkrat tepel mater. Sin je ustrelil očeta, ko je pretepel mater. Izpustili so ga iz zapore pod majhnim poroštvom.

Idamar, Pa. (Continued) Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

MI ŽELIMO obvestiti vse naše brate rudarje, da smo letos že trikrat povišali plačo. Iz razloga, da bomo lahko zadostili našim velikim naročilom promega, smo si ustanovili brezplačni urad za pridobivanje premogorjev in sicer na 4 Grand St., Pittsburgh, Pa. Vodja te posredovalnice za delo je SLOVENC, kateri vam bode dal vsa pojasnila o naših premogorjih. Premog v naših rudnikih je visok od 4 do 9 čovljev. Osemurno delo in prosta vožnja na železnici. Pridite all pa pisete na: The New River Collieries Co. EMPLOYMENT ODDELEK 4 Grand St., Pittsburgh, Pa.

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00 Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENC, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. Mi podijamo vsako vrsto poslovanja s kreditom in zavarovanjem. Pridajemo t odstopne obresti na banke vloge. MIŠKA KAZIVARJATI VNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

Upravni odbor: Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleora, Ill. Zapiski: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill. NADEORNI ODBER: Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill. F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspring, Wyo. POROTNI ODBER: Anton Hrast, 811—95th Ave., New Duluth, Minn. Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa. Rudolf Pieteršek, 436 box, Bridgeville, Pa. Jakob Miklavčič, L. Box 3, Wilcox, Pa. M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinswood, O. UREDNIK "PROSVETE": Jože Zverstak. VARNOSTNI ODBAVNIK: F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov: JOHN VERDEBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PRITOŽNE GLEDNE GENERALNEGA POŠLOVANJA se pošiljajo na naslov: JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa. ZADEVE PREPILJIVE VARNINE, ki sta jih rešili prva in druga stanica, se pošiljajo na naslov: ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn. VSI DOPISE, razprave, članki, naznanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglasit, se pošiljajo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. V korrespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravnštvo "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napiktite naslov, ko je to naveden ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena. Soja glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Idamar, Pa. (Continued) Prejeli smo obvestilo, da je to ena izmed onih družb, kjer rudarji delajo vseh šest dni v tednu, to pa le, ker imajo vedno dovolj voz na razpolago. Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

Idamar, Pa. (Continued) Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

Idamar, Pa. (Continued) Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

Idamar, Pa. (Continued) Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

Idamar, Pa. (Continued) Premogorji, Idamar, Heshbon, Dias in Valler so v lepem in prijaznem kraju v Pensilvaniji. Dobra klima. Pridnojši premogorji zaslužijo od 100 do 120 dolarjev v dveh tednih. Tukaj je mnogo družin, ki radi sprejemejo rudarje na stanovanje in hrano. Dobe se tudi lahko študentska stanovanja po nizki ceni za \$7.00 na mesec in 3 sobna pa za \$4.50 mesečno. Mr. D. R. Williams v Idamar, Pa., in Mr. Vernon F. Taylor v Indiana, Pa., sprejemata vse prošnje teh, ki bi želeli vprašati za delo, dajeta pojasnila vsem, ki bi radi dobili stalno delo v lepem in prijaznem kraju, seveda lahko pridete tudi sami. Vzemite Cherry Tree Dixonville železnico naravnost do Idamar, Pa., in tam je dovolj dela.

Slovenska Narodna Podporna Jidnota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Iskorp. 17. junija 1907 v drk. Illinois. GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. UPRAVNI ODBOR: Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleora, Ill. Zapiski: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill. NADEORNI ODBER: Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill. F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspring, Wyo. POROTNI ODBER: Anton Hrast, 811—95th Ave., New Duluth, Minn. Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa. Rudolf Pieteršek, 436 box, Bridgeville, Pa. Jakob Miklavčič, L. Box 3, Wilcox, Pa. M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinswood, O. UREDNIK "PROSVETE": Jože Zverstak. VARNOSTNI ODBAVNIK: F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov: JOHN VERDEBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PRITOŽNE GLEDNE GENERALNEGA POŠLOVANJA se pošiljajo na naslov: JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa. ZADEVE PREPILJIVE VARNINE, ki sta jih rešili prva in druga stanica, se pošiljajo na naslov: ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn. VSI DOPISE, razprave, članki, naznanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglasit, se pošiljajo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. V korrespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravnštvo "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napiktite naslov, ko je to naveden ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena. Soja glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Slovensko-Hrvatski Pogrebnihi i balzamsovač. Naš pogrebniški urad je urejen z vsim potrebnim za POGREBNE SPREVODE. Posebno za društva in za one, ki nimajo prostora v svoji hiši za pokojnika, imam lepo svojo kapelo. Automobil in kočija se dobe pri meni vsak čas. Se priporočam Jožef Paviak, lastnik Tel.: Canal 5903 962 W. 18th St. :: :: Chicago, Ill.

The Penn - Mary Coal Company potrebuje 300 premogorjev za vsakovrstna rudarska dela. Naši premogorji so v Heilwood, Pa. in v Clement, Penna., na železnici P. R. R. in N. Y. C. Mi plačamo po najvišji lestvici v tem okraju, naši delavci zaslužijo od \$100 do \$165 na dva tedna. Sicer je pa stvar odvisna od delaveva samega ako trdo dela več zaslužili naobratno, mi imamo dovolj vozov na razpolago, tu ni delavskih neredov. Dobre hiše, dobra voda, cerkve in šole. Pridite pripravljene za delo ali pa se izglasite pri Peter Potoma ali pri Mr. Gen. Mgr. T. R. Johns, v Heilwood, Penna.

MI ŽELIMO obvestiti vse naše brate rudarje, da smo letos že trikrat povišali plačo. Iz razloga, da bomo lahko zadostili našim velikim naročilom promega, smo si ustanovili brezplačni urad za pridobivanje premogorjev in sicer na 4 Grand St., Pittsburgh, Pa. Vodja te posredovalnice za delo je SLOVENC, kateri vam bode dal vsa pojasnila o naših premogorjih. Premog v naših rudnikih je visok od 4 do 9 čovljev. Osemurno delo in prosta vožnja na železnici. Pridite all pa pisete na: The New River Collieries Co. EMPLOYMENT ODDELEK 4 Grand St., Pittsburgh, Pa.

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00 Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENC, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. Mi podijamo vsako vrsto poslovanja s kreditom in zavarovanjem. Pridajemo t odstopne obresti na banke vloge. MIŠKA KAZIVARJATI VNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

DR. VELIMIR DEŽELIČ.

V službi kalifa.

Zgodovinski roman.

(Stadlerovsko)

— Kaj praviš, lepa Fatima je govorila o meni.

Starka, videč, kako mu je šinila kri v lica, se nasmehne in reče:

— Povedala bi ti še mnogo več, a ne smem.

V njenem glasu je bilo nekaj žalostnega, a Strezinja pomislil, da ji je treba še nekoliko pozlatiti jezik. Spustil je v njeno roko še en zlat novček. Starka ga krčevito prime in gleda je plašno na vse strani, reče:

— Pojdi z mano!

Vrata se zapro in starka ga odvede po ozkem hodniku v neko polumračno sobico.

Ko sta bila v sobi, reče:

— Povej mi, kaj želiš vedeti od mene. Jaz sem uboga starka, a tako glupa nisem, da bi ne vedela, sodeč po tvojih darovih, da želiš od mene večje usluge, nego te besede, ki sem ti jih povedala. Govori tedaj!

Strezinja se je nekako obotavljala. Ali naj zaupa tej starki, ki jo je videl danes prvokrat? Čas je hitel . . .

— Dobra starka — reče naposled in jo prime za roko. — Uganila si. Jaz želim od tebe večje usluge, nego si moreš misliti.

Starki so se pohlepno zaiskrile oči.

— Govori, gospod!

— Malo prej si mi govorila o Fatimi?

— In ti bi rad? — reče plašno starka . . .

— Jaz jo ljubim, ljubim bolj nego svoje oko.

In sedaj veš vse.

Starka zmaje z glavo.

— Hm. Ti bi jo rad videl?

— Govoril bi rad z njo.

Starka potegne roko preko čela, zmaje z glavo in reče:

— To ni mogoče. — Nato pa doda: — Kedar pa hočeš?

— Takoj sedaj, takoj . . .

— Ali si znorel? Sedaj pri belem dnevu? Sedaj, ko se lahko vsak hip vrne gospodar?

— Ne boj se tega! Še malo prej sem videl, kako straži na velikem mostu.

— To ni nič novega. Vem, da straži. Ali lahko ga vsak čas zamenjajo. Straže se menjejo. Ako hočeš sestanek s Fatimo, se lahko zgodi v dveh, treh dneh. Tudi njo moram pripraviti . . .

Strezinja je prebledel. Starka ga prime za rame in reče:

— Ubogi mladeč. Žal mi je, a ne morem pomoči.

Strezinja pa vpraša:

— Koliko zahtevaš? Zahtevaj od mene, kaj ti drago, ali Fatima mora postati moja. Moji trenutki so kratki. Za eno uro, najpozneje dve moram z važno nalogo iz Kordove. Kdo ve, kaj se med tem zgodi z menoj? Grem v pogubo, a želim, da še prej vidim njo, ki je solnce mojih dni.

Starka, ko je slišala, kako jo nagradi, postane mehkejša.

— Ali misliš, da bo Fatima hotela priti sem tako naglo, naenkrat. Saj ji še nisi odkril svoje ljubezni.

— Pride, zakaj ona me pozna.

— Dobro, dobro! Povej ji, da si tukaj, da ni gospodarja doma in da ji imaš povedati važne reči, ki se tičejo njene matere, od katere so jo s silo ugrabili. Morda bo potem šla . . .

— Poskusi.

Starka je odšla iz sobe.

Strezinji je utripalo srce v prsni. Sedel je na stol in podprl glavo.

— Ali bo prišla?

Ali je mogoče, da mu je tako blizu ono, kar se mu je zdelo prej še nemogoče. Videl bo njen angelski stas, njene žive, prekrasne oči in slišal njen mil, zvonki glas.

Vstal je s stola. Akoravno je minilo malo časa, odkar je odšla starka iz sobe, se je njemu vendarle zdela cela večnost.

Pogled je uprl v vrata. Ali pride ona, ki mu je ukradla srce? Srce mu je plantelo od vznemirjenja.

Naenkrat se odpro vrata in na pragu je stala — ona.

Ko jo je Strezinja opazil, je bil kakor zamaknjen. Njegove oči so je gledale nepremično.

A njene krone očel so se strnile z njegovimi in ni trenila z njimi. Tako sta stala dolgo brez besed, samo oči so govorile. In njuni pogledi so se spajali v neko tajinstveno mistično morje ljubezni.

— Bdim ali sanjam?

In razširil je roke, ter jo burno privlil na svoje srce. Njegove ustne so se približale njenim. Na njegove prsi se je naslonila njena glava. Njene žametne ustnice so drhtele in lice je rdelelo v blaženem nasmešku. Oči njene so pa bile nalahko zaprte z gostimi svilenimi trepalnicami. Njemu pa so privrele na dan besede, polne ljubezni in hrepenjenja.

— Kakor da te iščem tisoč let, in sem te sedaj našel, tako mi je pri sreči. Zdelo se mi je, kakor da blodim po puščavi, v kateri ni oaze, v puščavi, v kateri bedni umira žej. A evo našla me zapazi vir in on se vzvrzdosti življenja in pije biserne kaplje sreče. Tako je i meni. Bilo mi je, kakor da sem zaprt v globoki ječi. In prišel je angel in mi snel z rok in nog težke okove. In sedaj se čutim svobodno in srečen, močan in mlad. Zdi se mi, da bi lahko rušil bregove in tisočletne palme z enim samim udarcem, Fatima krasna! In naj se vsuje name blisk in grom, naj se odprta brezdna strašnega pekla. Ničesar se ne bojim, ker si ti pri meni. Boriti se hočem za te zoper leve in tigre, kakor ljuti zmaj in ne spustim te več, ti divni biser mojega življenja, zvezda ljubezni moje, duša moje duše, nebosa moja . . .

Vidim in čutim, da mi ti vračaš ljubezen, Fatima moja, ali daj, naj spregovorijo sladka usta tvoja, o reci, govori, da slišim to, kar me stori tako srečnega, tako vznemerenega, reci mi, da si oljka miru mojemu sreči, reci mi, da me ljubiš . . .

In njene roke se ovijejo krog njegovega vratu, njene oči se odprejo in ga gledajo. Njene ustne pa zašepetajo komaj slišno, a z vso srečo:

— Ljubim te, dragi moj, ljubim te . . .

On pa ji, ves srečen, jame poljubljati usta in čelo in ves obraz. Jel ji je pripovedovati, kaj je vse pretrpel od onega časa, ko sta se prvič videla, kako je prebdel celo noč in mislil na njo. Naposled ji je omenil o misiji, katero mu je poveril Wadha el Ameri in da mora urno odpotovati. To je sicer žalostna vest za njo in za njega, ali da mu ni Wadha el Ameri naložil te misije, bi si ne držnil danes priti do nje. Misija hadžibova je samo pospešila njuno srečo. On je, boječ se, da je tako kmalu ne vidi, pospešil njun sestanek, a se vseeno ni nadjal, da se mu tako posreči.

Z velikim strahom je poslušala Fatima besede o razstanku.

— Strezinja, za Alaha milega, kaj mi govoriš. Mili moj, komaj sva se videla in že hočeš od mene. Ne darj, Alah, da bi se za vedno razstala! Kaj naj storiš brez tebe? Bilo bi boljše da se ni sva videla! Ne hodi od mene, mili moj, drugače umrem od tuge.

Tako je govorila Fatima in v očeh so se ji zalesketale solze.

— Ne toži, dete moje. Ako se razstaneva, ne bo to trajalo dolgo. Resnica je, ne tajim, da je z mojimi potovanjem spojena tudi nevarnost, ali Bog, kateri nama je dopustil danes ta sestanek, ne dopusti, da bi se več ne našla. Veruj mi, da te povedem v grad svojega očeta, kot svojo ženo, in boš gledala slavne obali mojega Jadranskega morja.

In Fatima se mu nasmehne skozi solze:

— O, Alah naj dopusti, da se zgodi tako. Luč oči mojih! Pisano je, kar je Alah odredil — in ona poklekne pobožno na tla in jih poljubi. Nato poljubi rob njegove halje in reče:

— Ti si moj gospodar in hočem ti biti pokorna na veke.

Strezinja jo dvigne k sebi.

— Spomnila si se imena Alahovega. Moja vera, kakor vidim, ni tvoja vera. Bi li ti, dete moje, hotela, da sprejmeš moje vero, da te lahko povedem v deželo svojih očetov?

Ona skloni za trenutek glavo in reče, ne pomišljaje mnogo:

— Sužnja sem in učili so me vero Mohamedovo, ker so me mlado odvedli iz domačije mojih očetov. Glej, na srečo svojem nosim znak, ki mi pravi, da so bili moji roditelji kristjani. Bog tvojih očetov je i moj Bog.

Vzela je iz nedrji mali zlati bizantinski križec in Strezinja ga jame ogledovati.

— Glej, tu je, kakor se mi zdi, vdolben kak napis. Ali zelo je že izbrisan.

— Pokvarili so ga moji poljubi, ker ga vedno, ko sem sama, poljubljam, ker je edini jasni spomin mojih nekdanjih dni. Vse drugo so mi vzeli hudobni ljudje.

— Kako si rešila ta križec?

— Bila sem zelo majhna, ko so me uropali roditeljem in zato so me oddali takoj v oskrbo neki starki, ter je skrila ta križec za me, dokler nisem odrasla.

— In ti ga je dala?

— In mi ga je dala.

— Kje je sedaj ta sužnja?

— Sirota je umrla, ko sem bila stara petnajst let.

— Torej ni to ta starka, ki te je poslala sem?

— Ne.

— Ali je dobra?

— Da in ne! Zvita je in zlobna.

— Ali te muči?

— Ah, zakaj me vprašuješ o tem?

Medtem se je Strezinja trudil, da prečita napis na križu.

Naenkrat vzklikne. Ta vzklik ni bil samo vzklik začudenja, nego tudi vzklik radosti.

— Kaj je? — vzklikne Fatima.

— Ta križ!

— Kaj je z njim? — vpraša radovedno Fatima.

— Tu so besede, ki pričajo, da so delo mojstra, ki je išel iz mojega naroda.

— Kaj praviš?

— Resnica. To so naše hrvatske črke, s kakršnimi so pisane naše svete knjige, ki sta nam jih prinesla sveti Ciril in Metod. Misliš bi, oh, ali je to mogoče — reče Strezinja in se prime za glavo. — Ne, to bi bilo preveč sreče naenkrat!

— Kaj je, mili moj, govori!

A on jo prime za roke in odgovori:

— Povej mi, angel moje duše, ali se spominjaš česa iz svoje mladosti. Ali veš, iz katerega kraja so te ukradli, ali veš ime naroda, katerega hčerka si?

A ona tožno zmaje z glavo, da ne ve in molči.

— Ali vsaj eno besedo.

— Ničesar se ne morem spomniti — odgovori žalostno.

— Vidiš — reče Strezinja in spusti njene roke, ter pokaže križ. — Vidiš, na tem križu so hrvatske črke in jaz mislim, da si ti hči hrvatskega, to je, mojega naroda. In če je temu tako, ali ni to več, nego slučaj, da sem, evo, v tem tujem svetu moral spoznati ljubezen, in da si ti moja ljubezen — prava Hrvatca. Ali se ti ne zdi, kakor prst božji? Kdo ve, ali te danes ali jutri ne popeljem v roke tvoje drage mamice, tvoje dragega očeta? Kdo ve, ali ni Bog uslišal njune vroče molitve in izbral mene, nevrednega človeka, za slepo orožje svojim načrtom . . .

Fatima se je globoko zamislila. Sedla je na stol in solze so rosile njeno mlado svezle lice.

— Mamica moja . . . njo mi povrneš . . . očeta . . . oh, ko bi se to zgodilo . . . ko bi se to zgodilo . . .

(Dalje sledi.)

V žveplnem rudniku.

(Potopisna črtica iz Sicilije.)

(Konec.)

Voz se vstavi. Naš voznik z azvižga in zakliče proti še nekaj metrov višje ležeči hiši, do katere pa ni nobene vozne poti. Tedaj se pokaže pri dotični hiši nek možički z velikim psom ter nam gre nasproti. Bil je jako močne postave in velik, jaz sem bil pritlikavec proti njemu. Nosil je škornje, obraz njegov je bil jako zagoren in imel je jako surove poteze. Nam se je predstavil kot "padrone". Torej on ni bil posestnik tega rudnika, ampak samo oskrbnik. Podam mu pripravilno pismo, katerega on prebere in mi pokima.

"Ali hočeš pregledati rudnik," je nas vprašal.

"Seveda," mu odgovorim, "saj smo zato prišli." Tedaj pogleda mojo sopotnico in pripomni, ali se mogoče ne bo čutila užaljeno, ker delavec delajo popolnoma goli. Ko ona pripomni, da ne, nas pelje k vhodu. Kmalu smo stali pred v živo skalo vsekanih vratmi, kateri vodijo v podzemlje in pri tem sem se spomnil na Dantejev "Inferno". Ko smo šli po ozkem in jako strmem hodniku, so že začeli nam nasproti hoditi postavci, katere so jako strašno izgledali v tem podzemeljskem hodniku, katerega je obsevala le skromna luč našega vodnika. Bili so delavci, kateri so za vse svoje življenje obsojeni v te prostore in takorekoč prognani v ta pekel. Čini globlje smo šli, tem bolj so nam obšipali s prošnjami: "Uno soldo, signore e signora!" Prosil so odraščeni možje, mladenčiči, žene in mladenke, starčki in otroci. Zdelo se mi je, kot da bi v resnici prišel v podzemeljski svet. Njih trpljenje je bilo popolnoma izraženo na obrazih, na katerih sploh ni bilo opaziti nobenega življenja. Njih izraz na obrazu je bil divji in pošastljiv. Moja spremljevalca se me je ves čas držala, kot da bi hotela prositi pomoči. Srečavali smo moške, katerih je bilo samo spodnje telo pokrito. Na plešah so pa nosili velike kose žvepla oziroma žveplene rude. Kajti prav čistega žvepla se jako malo dobiva v teh rudnikih, ampak samo namešanega med kamenjem. Tudi ti so nam molili nasproti roke in hoteli imeti kak dar. To pa zopet nekaterim ni bilo po volji, kateri so bili zadaj za njimi, ker so mogli čakati a težkim bremenom na hrbtu. Začeli so vpiti: "Avanti, avanti." Eden je še celo od jeze vrgel svoj kos žveplene rude na tla, katere se je takoj vsa zdrobila in žveplen prah nam je vdaril v nos. Ker je bil hodnik zelo ozek, v več krajih nismo mogli iti dalje, ker je bilo vedno vse polno otrok okoli nas. Naš spremljevalec je moral večkrat narediti s silo pot, ker sem vedno silil le dalje v globočino.

Zrak je postajal vedno bolj dušič in smo že težko pričakovali, da pregledamo vse. Ne morem razumeti, da morejo delavci delati v teh rudnikih, ker ni nobene prave ventilacije. In še celo otroci. Ko smo prišli 160 metrov globoko po opozkih stopnicah, po katerih se vedno pomika množica vseh slojev delavcev, ki nosijo rudo na površje v topilnice. Ko smo prišli v najspodnje prostore, nas je zopet obsula gneča otrok in odraslih ljudi, kateri so prosili kak dar. Nekateri so nam ponujali kose svetlo-rumenkasto se svetlikajoče rude, drugi so se nam zopet obešali za obleko in za roke. Opazoval sem te ljudi in kar mrz me je pretresal, ko sem videl njih voščeno-rmene obraze. Ali ni to prokletstvo za cel narod, da puste ljudi delati v takih rudnikih in še celo otroke? V tem dušljivem zraku, z žveplom nasičenem, kateri lega na pljuča kot svinec. Prosil sem "padrona", da naj razžene to množico, ker hočem še druge dela rudnika pregledati. Zavpil je nad njimi, toda nič ni pomagalo. Še bolj so se pritiskali k meni in me prijemale za obleko in to vsi, ne samo otroci, tudi odrasli. Gledali so me s tako žalostnim obrazom in nekaj tako usmiljenja prosečega je bilo v njih očeh, da sem se moral obrniti proč. Posebno neka okrog 17 let stara deklica se me je tako držala, da jo je moral moj "padrone" odtrgati s silo proč. Ves čas je kričala: "Prego, signore, prego, aiuto mi." Nisem mogel razumeti, kaj da naj to pomeni in zakaj to govori. Najzadnje je moral sprem-

ljevalec vzeti palico in razgnati množico.

Šel sem okrog in sem videl nekatero moške le napol običene, drugi so imeli samo nekako cunjno okrog ledij in tretji so bili popolnoma goli, ki so kopali žvepleno rudo z velikimi krampi. Nekateri leže na trebuhu, drugi se pa plazijo po vseh starih po luknjah in kopljejo. Ko grem dalje po glavnem hodniku, vidim veliko vodno sesalico, s pomočjo katere so vleki vodo iz rudnika na površje. Po hodnikih je bilo vse polno raznih cevi, po katerih je prihajala sveža voda, katero so delavci pili. Drugega itak niso imeli delavci svežega . . .

Rad hude vročine in z žveplom nasičenega zraka so nam postali vsi členki nekako mrtvi in radi tega smo se napotili proti izhodu. Šli smo zopet po istem hodniku, kot smo prišli notri. Ko bi ne bil tako željan svežega zraka, ne vem kako bi hodil, toda ker sem komaj čakal, da vidim zopet dnevno svetlobo, sem hitel kolikor sem mogel. Tukaj notri tako nisem videl druge svetlobe, kot male karbidne svetilke, katere so nosili nekateri delavci na glavi, kot tukaj premo-garji, drugi pa v zobeh.

Moja spremljevalka se je ves čas pritoževala, da ne more več hoditi, ker ima že vse noge mrtve. Radi tega sem jo moral bolj nesti, kot je pa sama šla. Dobro, da je skoro na vsakih 50 metrov neka vdolbina v hodniku, kjer se človek lahko odpočije. Naenkrat zavpije naš spremljevalec, da naj denemo roke na obraz in komaj sem to storil, sem že slišal, kako je prihitel nek delavec mimo nas. Ko sem odstranil roko, sem videl, kako je hitel delavec z velikim kosom žveplene rude po hodniku, kateri je zapiral skoro ves hodnik. Na moji roki sem opazil tudi znamenje, da je moral biti ta kos precej velik, ker sem imel opraskane roke, akoravno sem se pritisnil pravi do stene.

Po enourni hoji smo vendar srečno prišli na dan, kateri se mi ni nikdar tako lep videl, kot tedaj. Nikdar nisem tako globoko vdihaval čist in svež zrak, kot sem ga takrat. Toda bil sem popolnoma izčrpan in k sreči je imel naš varni doma pristno sicilijansko vino. Prosil sem ga, da naj mi prinese nekaj okrepčila, da se malo okrepča moja spremljevalka, katere se je takoj vsedla na tla, ko smo prišli iz rudnika in bila tak utrujena, da bi ne mogla napraviti niti enega koraka dalje. Pripesnel je nama steklenico vina, katere je držala okrog pol litra, domače kozji sir in koruznega kruha. Ne morem vam povedati, kako je nam šlo v slast.

Med tem sem vprašal "padrona", koliko delavcev je vposenih v tem rudniku, in kako so plačani za to živinsko delo. Odgovoril mi je, da ima sedaj vseh delavcev stoinspetdeset. Plače so pa različne, starejši zaslužijo več, mlajši pa manj. Pravega odgovora mi pa ni hotel dati. Ne vem zakaj.

Ko sva se z mojo spremljevalko nekoliko okrepčila, sva se takoj napotila proti mestu, ker je ona vedno silila, da pojdiva proč od tega kraja, ker ne more več gledati teh ubogih ljudi, ki še bolj trpe kot živina. To trpljenje presega gotovo vse pekliške muke, o katerih piše sv. pismo. Poslovim se torej od poslovodja in mu dam bankovec za deset lir, da naj da vsakemu delavcu šest centezimov in eno liro naj pa sam obdrži. Najraje bi dal vsakemu delavcu deset lir, ko bi mogel, tako pa . . .

Najin voznik je naju ves čas čakal. Saj je pa tudi lahko, ker je zaspal. Ko pridem do njega, ga moram tako rekoč udariti, da ga prebudim.

Med potjo sem ves čas premišljeval, v kakšno sužnost da so obsojeni nekateri ljudje. Ali ni to sramota za vse človeštvo, v kakršnih razmerah morajo nekateri ljudje delati. Ves čas med potjo so se mi prikazovale slike iz rudnika, voščeno-rmeni obrazi so si šli pred moj obraz in slišal sem glas: "Aiuto, aiuto". Razmišljeval sem ves čas, kaj to pomeni, toda do pravega zaključka vendar nisem prišel. Moja sopotnica je bila tudi ves čas molčeča, dočim je prej, ko sva se peljala k rudniku, ves čas klepetala in izpraševala to in ono reč, da sem jej komaj sproti odgovarjal. Radi tega sem jo vprašal, ali ni mogoče bolna. Odgovorila mi je, da ne more pozabiti onih prizorov v rudniku, in da bi nikdar ne šla gledat, ko bi vedela, kakšne razmere vladajo

tam. Tako sva bila oba ob dobri volji.

Ko se pripeljeva pred naš hotel nam pride hotelir takoj nasprotnam nas začne izpraševati, kako nam je dopadlo v rudniku. Odgovoril sem mu, da ravno tako kot se je Danteju njegovo podzemlje pri Tolminu, ko se je skrivaj pred vlado. S tem sem vse povedal.

Zamudil sem ves dan s tem letom, za katerega mi pa vendar ni bilo žal, sem vsaj videl, kaj morajo nekateri delavci trpeti, si zaslužijo svoj živež. Mislim, da delavci niti toliko ne zaslužijo, da bi vsak dan vsaj po dvajset jedli polente. Radi česa mi pa poslovodja ni hotel povedati, kakšne plače imajo ti delavci? Kaj je za rok temu?

Zaspati nisem mogel tisti večer. Vlegel sem se pod oranžna dreva in premišljeval o današnjem dogodku. Proti jutru sem nekoliko zatnil oči, toda še v sanjah so mi vrstili prizori za prizorom.

Drugi dan sem se odpravil železnico nazaj v Akragas, s tem pa s parnikom v Neapelj, kjer sem ostal štiri dni in pil "Lacrima Christi".

Zveplena rudnika Colli Ciavolatta pa ne bom nikdar zabil in ga tudi nikdar več ne bom videti. Ne vem, ali še kje drugje na svetu trpe delavci toliko kot tam — ne verjamem. Še starorimskih "galejah" niso topeli ljudje tako strašno.

Slovenski vojaški vinci.

Little Falls, N. Y. — Izmed kajnjih Slovencev so bili izbrani sledeči: John Purnat, Jak Slabe, John Zorec, John Kriz, Frank Petkovec, Tony Milan, John Kolar, Frank Prevec, Tommas Logar, Josip Mlinar, Josi Kočevan, Josip Finkšt, Greg Spacapan, Frank Miklavec, Mar Korče, John Mriah, Josip Čigoj, John Kunc. — Slovencev se je gistriralo 44, izbranih jih je 18.

Aurora, Minn. — V tukajšnjih naselbinah so bili sledeči Slovenci izbrani: Josip Kozina, Frank Tanko, John Tanko, Ludvik Šešna, Joe Kozina, Frank Knave, Ivar Schuster, Matt Jerič, Anton Knave, John Pave, John Čamp, Joe Čampa, John Bartol, Frank Stupica, Frank Stupič, Frank Jar, Matt Zalar, Rudolf Laro, John Marušek, Nick Muha, Joe Terkavec, Frank Januša, Joe Januša, Frank Novak, Louis Švak, Andrej Oražen, Anton Šglar, Josip Škerjanc, Joe Žig, John Tomšič, Anton Klobuč, John Podražaj, Jakob Drašler, Louis Perusek, Joe Dabeljak, Joe Mhlin, Victor Columbus, Joe Mrenčan, Frank Virant, Joe Čer, Joe Levstik, Louis Hočvar, Joe Hočvar, Leo Steblaj, Frank Nachtigal, Louis Popič. Josip Kozina, prevod.

Willcock, Pa. — Iz tukajšnjih selbine bodo sledeči Slovenci vključeni na nabor za Strie Samorarnado:

Matevž Baščelj, John Kaplan, John Debelak, Jakob Godec, Ivan vard Jerše, Louis Mirt, Vines Mirt, John Jane, Josip Pavlič, John Skubie, Anton Maček, Frank Siffilar, Blaž Drašler, Frank Udovčić, Maks Dotinar, Josip Dolar, John Nick, Frank Poljanec, Vidus Pire, Anton Krakar. Jakob Miklavčič, prevod.

KADITS TILLMAN O'BANON. Unsko izdelano. Ibykus Oigars. S. N. P. J. Oigars. Tillman Oigars Co. AURORA, WISCONSIN.

ROBERT W. LAYNE ARCHITECT. 118 N. La Salle St., Chicago. ki je izdelal načrt za gl. S. N. P. J. se priporoča vsem vncem za izdelovanje stavbinskih načrtov. Tel. Frank 501. TEL. NA DONU AUSTIN